

УДК 001(477)(092)+811.161.2

М. Є. Рожик

Львівський національний університет імені Івана Франка

НОВІТНЮ УКРАЇНУ ТВОРЯТЬ РОЗУМ, ЧЕСТЬ І СИЛА НАЦІОНАЛЬНОЇ ВОЛІ

Прорецензовано монографію доктора філологічних наук, академіка Академії наук вищої освіти України, професора Львівського національного університету імені Івана Франка В. В. Лизанчука «Творімо разом Україну!» (Монографія. — Львів: ПАІС, 2009. — 452 с.). У рецензії використано висловлювання Івана Огієнка про мову, культуру, духовність — фундаментальні засади утвердження української України.

Ключові слова і словосполучення: наукові праці Івана Огієнка, українська мова, культура, духовність, антиукраїнська інформаційна агресія, російщення, історична пам'ять, національна свідомість, публіцистика.

«Повновартісний українець тільки той, хто належно свідомий своєї нації — України. Щоб бути правдивим і повновартісним українцем, треба зростати й виховуватися в українській ідеології — на українських книжках, в українському оточенні. Правдивий українець повинен правдиво шанувати свою українську мову й добре знати, що вона зростала в нашій тяжкій історії з великими перешкодами та заборонами. Що нашу українську мову забороняли й переслідували всі ті держави, де ми жили: Росія, Польща, Австрія, Угорщина, Румунія, Чехословаччина...»

Бо українська мова — то душа свідомої нації, а ці держави, що насиллям захопили й поділили наш народ, хотіли, щоб ми не розвивалися й не стали незалежною свідомою нацією!..»

Іван Огієнко

«Останнім часом з гіркотою доводиться констатувати посилення однієї насторожуючої тенденції, як тільки українці, у себе вдома, проявляють бодай найменші потуги подолати насаджуваний століттями російською імперською машиною принизливий комплекс хохла-малороса, як тільки активізують спроби національно свідомої інтелектуальної еліти неупереджено й спокійно розібратися в окремих моментах непростой історії свого народу, ствердити грубо витіснену на узбіччя суспільно-політичного життя молодій Українській державі її мову, культуру, пізнати справжніх, а не нав'язаних ззовні героїв, усвідомити й належно поцінувати свою самодостатність, окремішність, зрештою своє гідне місце у спільному європейському домі, — відразу ж виникає, ніби диригований чисеюсь невидимою рукою, шалений прямиий чи опосередкований спротив». Таким проникливо справедливим і вивіреним міркуванням розпочав «Переднє слово» доктор філологічних наук, професор Микола Тимошик до науково-публіцистичної праці Василя Лизанчука «Творімо разом Україну!», яка нещодавно вийшла у світ*.

* Лизанчук В. Творімо разом Україну! Монографія / В. Лизанчук. — Львів : ПАІС, 2009. — 452 с.

Об'єктивна реальність свідчить про гостру проблему новітнього українського суспільства, яка ускладнюється як внутрішніми, так і зовнішніми факторами й силами, а що найгірше — інтелектуальною нікчемністю, безчесністю, байдужістю до народних бід і навіть відкритою ворожістю національній справі багатьох українських можновладців.

Доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри радіомовлення і телебачення Львівського національного університету імені Івана Франка Василь Лизанчук вже тривалий період вивчає як історичні закономірності, так і сучасні процеси та обставини творення української державності, причини лютої ненависті й брутальної поборювання антиукраїнськими силами прагнень громадян України зміцнювати й розвивати свою державу, культуру, духовність, національну гідність і повну незалежність. Всебічний аналіз суспільно-політичних, морально-економічних, психолого-ідеологічних умов дозволяє автору дати вичерпну характеристику тим підступним зловмисним зовнішнім і внутрішнім агресорам, які зусібч намагаються розірвати український народ, цинічно зіткнути різні частини України і зрештою знову перетворити її на погній для імперіалістичних російських зазіхань.

Досліджуючи генетичну силу української нації, В. Лизанчук опирається на переконливу історичну правду: величезний масив фактів і свідчень, які не залишають щонайменших сумнівів в тих безпрецедентних шкодах і глибоких національних ранах, яких завдала Україні підступна, загарбницька визискувальна колоніальна політика Російської імперії, більшовицького тоталітарного режиму і сьогоднішня практика авторитарної російської влади, що нині прагне будь-що реставрувати свою схему історії, в якій Росія має виступати щонайменше Третім Римом і великим гравцем на геополітичному терені. Нинішні правителі у Москві так і не зрозуміли давно доказане й утверджене історією, що колонізаторська й експансіоністська політика — це скочування в убогість, бо пограбування чужих народів, приниження й зневажання їх неминуче руйнує власне суспільство, призводить до варварства й здичавіння з усіма важкими наслідками.

Опираючись на численні й різноманітні свідчення джерел, на констатації й оцінки авторитетних національних і зарубіжних дослідників, В. Лизанчук виважено, об'єктивно й компетентно розкриває цю непросту проблему. Він вказує на те, що нинішні облаштувальники “оновленої” Росії, як і їхні попередники, продовжують послуговуватися (свідомо чи підсвідомо), “м'яко кажучи сумнівними ідеологічними міфологемами”. Така поведінка московських владних верхів і проросійських сил в Україні зумовлює сьогоднішні люті й ненависні нападки на зусилля українців нарешті вдумливо й об'єктивно вивчити власну національну історію як великої європейської країни, вичистивши її від брутально нав'язаних московських великодержавних імперських стереотипів, безсоромних вигадок заради політичного зиску, фальші і брехні про “общерусский народ” і “малорусскую ветвь Великороссии”. Прикриваючи все це заялуженими комунобільшовицькими заклинаннями про “дружбу і любов” до українського народу, сучасні кремлівські очільники нагнітають нена-

вість до демократичних змін і процесів національної ідентифікації в Україні. Зусилля українців йти шляхом цивілізованого розвитку й завершити закономірний історичний перелом, коли врешті-решт на смітник, як шкідливий мотлох, будуть викинуті імперські претензії й гіпертрофоване політичне шахраювання, аж ніяк не влаштовують московських великодержавників. Тут, як кажуть в народі, “Зліша від зла московська честь”. З другого боку і росіяни починають розуміти, що не все благополучно у їхньому домі.

Дослідник з'ясовує підстави руйніницьких наслідків псевдомесіанської “собирательской деятельности” й пропаганди так званого “общерусского языка”. Мета цих зусиль одна — вбити життєдайне джерело розвитку і зміцнення нації — рідну мову, тобто найсуттєву силу збереження й самоствердження свого “Я”, національної честі, гідності, волі до єднання і перемоги. Академік Академії наук вищої освіти України В. Лизанчук один із небагатьох сучасних авторів, який вивчає роль і значення мови, як психологічного складника економічного розвитку, її націєтворчу вагу й засіб утвердження соборності України. Сторінки, що присвячені цій проблемі, наповнені неспростовними фактами, точними, виваженими визначеннями, а разом з тим вражають емоційністю. В. Лизанчук постає як людина глибоко занурена в сферу соціальних і національних реалій, в національну історію й психологію. Публіцистична загостреність, схвилюваність і переконливість (автор — заслужений журналіст України) дозволяють виразно розкрити мову, як духовно-національний феномен. Це — гостро актуально, оскільки намагання плодити духовно ущербних, нікчемних мутантів в Україні доволі помітне.

«Найголовніший обов'язок кожної держави всіма можливими силами дбати про якнайкращий розвиток спільної для всіх племен її народу літературної мови, як найміцнішої основи для його духовного об'єднання.

Свої рідномовні обов'язки супроти своєї літературної мови держава виконує через церкву, школу, пресу, письменників, уряди, судівництво, інтелігенцію, театр, кіно, радіо й т. ін., що зобов'язані вживати доброї соборної літературної мови.

Мовне винародовлення завжди й конче провадить до морального каліцтва, а воно — найродючіший ґрунт для різних злочинів».

Іван Огієнко

Дружина голови російського уряду Людмила Путіна слушно стверджує, що “російська мова має в собі ресурс для розвитку Росії”, то ж очевидно, що таку ж силу несе в собі й українська мова. Проте українські можновладці не обтяжують себе турботами про її розвиток, більше того, — публічно послуговуються мовою іншої держави. Характерним прикладом нехтування використання української мови стало скасування державного іспиту з української мови для бакалаврів вишів, яке здійснив міністр освіти і науки Д. Табачник під «благодатним» приводом “економії” видатків на освіту. Віце-прем'єр з гуманітарних питань В. Семиноженко теж вважає, що для випуск-

ників українських шкіл не обов'язково досконало володіти державною мовою, тому вони тепер можуть складати незалежне тестування семи мовами на вибір. Іншими словами, йдеться про те, щоб звести функціонування української мови до нуля. При цьому високі владні чинники навмисне замовчують те, що рівні права для усіх громадян реальні тільки при непохитній рівності обов'язків.

Автор монографії «Творімо разом Україну!» попереджає й наголошує, що «на загальному тлі тяжкого економічного виживання народу нові оберти російщення поглиблюють не лише рецидиви мовної глухості сотень тисяч державних службовців і зречення української культури, а й загальну духовну кризу, спрямовану на подальшу дестабілізацію життя української нації». Це нагадування особливо вчасне і важливе, бо з України, яка перебуваючи поміж двох спільних впливів: східного, в основному російського, і європейського, московські зверхники та їхні прислужники з фанатичним завзяттям хочуть витворити частину так званого «російського світу» для домінування в ньому Кремля. Посилення канонічного православ'я, за що з натхненням і «партійним» старанням взявся особисто патріарх Кирил, має стати підґрунтям російського диктату в названому «світі». Такі дії втілюються через інформаційний простір України, вкрай заповнений шкідливою російською макулатурою, політичними провокаціями, непотребом й політичним сміттям. Зовнішні сили успішно використовують різних авантюристів і спраглих до задоволення своєї пихи й шкурних інтересів перевертнів для антиукраїнських підривних дій. Зараз вони звідусіль злізаються до України.

«На кожному кроці й кожної хвилини охороняй честь своєї рідної мови, як свою власну, більше того — як честь своєї нації. Хто не береже честі своєї рідної мови, той підкопує основи своєї нації.»

«Хто в родині своїй розмовляє не рідною мовою, той стоїть на дорозі до мовного винародовлення — найбільшого непроценого гріху супроти свого народу.»

Мова — то серце народу: гине мова — гине народ».

Іван Огієнко

Діяльність «п'ятої колони» з доморослих обстоювачів «одиного-неделимських» стереотипів — колесниченків, симоненків, грачів і їм подібних та їхніх наставників на кшталт маркових, затуліних, лужкових спрямована на те, щоби за будь-яких умов, не вибираючи засобів, не нехтуючи прямою гуманітарною агресією, крутістьм й шахрайством, зашкодити консолідації українства, зміцненню державності. Особливе обурення у кремлівських «турботливців» та їхніх підручних викликає поступ українського національного життя, «поглиблення історичного, культурного, морально-психологічного, духовного самопізнання». Лауреат Всеукраїнської премії імені Івана Огієнка В. Лизанчук системно аналізує величезний пласт історичного, лінгвістичного матеріалу й показує витоки цих зловорожих антиукраїнських, україножерських дій, починаючи з царських і до сьогоднішніх часів. «Право кожного народу на існування, розвиток

його культури, мови, духовності, — підкреслює він, — є просто іманентне, природне і ніякої аргументації не потребує». «Самобутність і неповторність української нації, вважає дослідник, є засадою її сили й гідного місця у світовій спільноті. Тим часом московські «благодійники» зазивають українців до єдиної союзної держави, чи то союзу держав, навіть більше — намагаються об'єднати незалежні держави — колишні республіки комунобільшовицької імперії в «дружніх» обіймах московських імперських сил.

Дехто в київських владних колах забув, або ж не знає народної мудрості про те, що «де слова масні, там пироги пісні». Замість наполегливої політики, щоб зроби́ти Україну частиною європейської спільноти й забезпечити їй гідну перспективу, найвищі керівники держави ратують за перетворення її у міст між Заходом і Сходом. Росія, яка попередню помаранчеву владу трактує як свого ворога, на свій копил використовує такий «міст». Для неї Україна прийнятна як технічна, безнаціональна, васальна частина московської регіональної гегемонії. Один із сучасних прихильників такого ходу можливих подій — Леонід Соколов, який до того ж вважає себе українським істориком, у писанні під характерною назвою «Осторожно: «україніст»!», полемізуючи з С. Кульчицьким, В. Лизанчуком та іншими дослідниками стверджує: «Ідея національної єдності усєї Русі не є казенною видумкою», її, мовляв, не відкидали і російські українофіли. «Що стосується теорії про повну національну окремішність від великоросів, то у своїй основі вона розроблена в середині XIX ст. поляком Ф. Дукінським, і потім в дещо зміненому вигляді була використана галицькими українофілами». Під таким кутом зору, так зване «историческое единение Руси», «русский мир» — це ті реалії, які ратує всяко зміцнювати, розвивати і звичайно численні антиукраїнські організації й союзи», які діють, керуючись таким розумінням «єдинства», — це благо для України. Цей облаштувач «єдинонеделимских» справ у жовчному стилі нападає на М. Грушевського, В. Лизанчука та інших сучасних українських істориків й філологів, заперечуючи все, що неузгоджується з великодержавними позиціями. Він ображений тим, що, на його думку, російська мова витісняється зі сфери освіти, діловодства, — це ж бо «конкретный общерусский язык, общий для образованных людей всех русских народностей — великороссов, малороссов и белорусов...» Як авторитетних знавців «общерусскости» цей історик залучає закоренілих російських шовіністів, навіть відомий у Львові гуморист Юзьо Обсерватор, який підсмюювався над великодержавною пихою, виступає історичним свідком. Можна було б не особливо зважати на подібну писанину, але ж тиражує її московське видавництво не тільки заради того, щоб платити автору гонорар. Це — «вклад» у шельмування українського, насаджування інфантильності, малоросійства, в поглиблення й посилення антиукраїнських дій. Така московська «дружба» заставляє бути пильним.

У кожному розділі свого дослідження В. Лизанчук розкриває технологію отруєння суспільної свідомості й систематичного нав'язування меншовартості. Як зазначив Л. Кравчук, «людей провокують,

облопошують» й таким чином схиляють до потрібної Москві думки. «Російська політика духовного геноциду, терору, деморалізації української державності і громадянства» здійснювалася впродовж усього часу існування імперії, тоталітарного режиму, продовжується в різний спосіб і правлячими верхами сучасної Росії. Головне розсварити народ, «обрусити», обмежити в правах, підкуповуючи «обезголовлених», вбити історичну пам'ять. Реальні події та історичні факти і традиції, які оглядає дослідник, дають підстави дійти висновку, що російське суспільство «завжди було з присмаком тоталітаризму». Сучасний його стан вказує на те, що «росіяни й зараз бояться демократії», тому їм потрібні й широко використовувані кремлівськими можновладцями імперські стереотипи стосовно «природної потреби українців бути разом з Москвою». Заради цього створюється й фальшується історія, накидається поношене ідеологічне лахміття, примітивні вигадки. Як твердить російський публіцист Д. Муретов, великий російський націоналізм має жити, утверджуватись, а українських національних прагнень «вовсе не должно быть».

«Преса – то головний двигун розвитку рідної мови. Особа, що не знає добре своєї соборної літературної мови та своїх рідномовних обов'язків, не може бути робітником пера.

Народ, що слухає служби Божі в нерідній мові, подібний до в'язня, що любить світлом Божим через в'язничні ґрати.

Як у школі, так і поза нею, учитель повинен говорити тільки вірцевою рідною соборною літературною мовою й вимовою, щоб власним прикладом впливати на учнів і на оточення.

Іван Огієнко

У розділах «Проблеми деросійщення в Україні», «Агресивне втручання у внутрішній розвиток української мови», «Російська лінгвістична агресія» автор дає відповідь на низку важливих політичних, соціокультурних і національних проблем. Він абсолютно точно й аргументовано розкриває міфологію «споконвічних братерських почуттів», дає належну наукову оцінку проросійським силам в Україні та їхнім антидержавницьким, антиукраїнським діям. Новітні внутрішні та зовнішні недруги України, робить висновок В. Лизанчук, зараз намагаються насамперед знищити українську мову, національну освіту як твердині духовної і державної сили і єдності суспільства, тому така жорстока війна розв'язана північними сусідам в українському інформаційному просторі. Тут активно діють як залишки старого комунобільшовицького режиму, так і новітні імперські сили. Це об'єднання і вкрай небезпечний антиукраїнський пропагандистський альянс, оскільки нищить підстави національної єдності, незалежності, морально-психологічної мобілізації народу, його опір ворожим намірам.

Василь Лизанчук закликає зробити складовою всієї загальнонаціональної діяльності зонайперше поглиблення, утвердження світоглядних засад консолідації усіх частин України, щоби врешті-решт остаточно і назавжди позбутися втручання зовнішніх недругів та

підривних дій їхніх внутрішніх челядників. Цього вимагає час, процес того цивілізаційного повороту, який переживає Україна, нарешті відстоювання природного права бути повноправним господарем своєї землі, творити й зміцнювати новітню демократичну Українську державу, якою гордитиметься кожний її громадянин і яку поважати-ме цивілізований світ.

Написана з глибоким проникненням у сутність національної історії і сучасності, на базі величезного масиву джерел й численних правдивих фактів науково-публіцистична праця В. Лизанчука дає ключ до розуміння того, як силою національної волі творити разом «українську Україну».

«Шануй чужу мову, але вимагай і від чужинців так само шанувати й твою мову. Перед впливовим чужинцем ніколи не ховай своєї народности й сміло борони свою рідну мову.

Приходячи до дому чужинця, говори його мовою. Але коли до тебе приходить чужинець, що розуміє твою мову, він мусить пошанувати твій дім, й ти розмовляй із ним своєю рідною мовою.

А коли ми свою мову забудемо, то ми українською нацією не будемо, ми іншим нічого не дамо, ми творцями спільної культури не станемо. Ми розліземся серед іншої нації, як розтає цукор у воді!..

...Стан культури літературної мови — то красномовний показчик розвою нації. Цебто — хочеш добра своїй нації — не нехтуй рідною мовою, вчися її пильно».

Іван Огієнко

The monography of the Doctor of Philology, academician of the Academy of sciences of higher education of Ukraine, the professor of Ivan Franko National University of Lviv V.V. Lyzanchuka is reviewed. In the review are used Ivan Ogiienka's citations about language, culture, spirituality — fundamental principles of the statement of the Ukrainian Ukraine.

Keywords and word-combinations: the Ukrainian language, culture, spirituality, the Anti Ukrainian information aggression, historical memory, national consciousness, publicism, Ivan Ogiienko's proceedings.

Отримано: 10.06.2010 р.